

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД В ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДИХ УЧИТЕЛІВ

Тетяна Куценко, Сергій Рябець

У статті розглянуто та узагальнено сутність передового педагогічного досвіду при організації підготовки молодих вчителів

Essence of the leading pedagogical experience is considered In article at organizations of preparing the young teachers

Реформування освіти в Україні зумовлює інтенсивні пошуки шляхів трансформування освітнього процесу на гуманістичних засадах, які знаходять своє відображення в освітніх інноваціях, що поширюються внаслідок інноваційної освітньої діяльності. Творче зростання, формування педагогічної майстерності кожного учасника педагогічного процесу, надання вчителю свободи творчого вибору форм, методів, засобів навчання передбачає нові підходи до організації підвищення його кваліфікації – системи методичної роботи. Окремий напрямок в інноваційній освітній діяльності займають сьогодні кращі зразки педагогічної праці, що традиційно визначаються як «передовий педагогічний досвід» (ППД).

Теоретичні і методичні аспекти ППД на Україні висвітлювались в роботах В.І. Бондаря, І.П. Жерносека, М.Ю. Красовицького, Л.Л. Момота, В.Ф. Паламарчук, І.П. Підласого, М.Д. Ярмаченка та інших. Однак сьогодні в умовах системних зрушень методологічного характеру в педагогіці та суттєвих змін у природі освітнього процесу модель узагальнення педагогічного досвіду, форми і методи його творчого опанування потребують оновлення.

Актуальним є теоретичне обґрунтування сутності педагогічного досвіду, що є предметом вивчення як кращий і результативний зразок педагогічної діяльності, його об'єктивне оцінювання з боку науки та сприйняття педагогами – практиками, обґрунтування місця в освітньому просторі України.

Приведені нижче визначення ППД розкривають всебічні погляди на такий досвід, як метод наукового дослідження, показують шляхи його використання та вдосконалення.

Передовий педагогічний досвід відображає найбільш актуальні соціальні вимоги сучасного суспільства, забезпечує якісне вирішення завдань удосконалення масової практики, несе в собі елементи новизни у змісті, формах і методах вирішення певних навчально-виховних завдань [1]. Він виступає як організований, цілеспрямований педагогічний процес та його результат, який відображається в якостях особистості школяра [2].

ППД характеризується високою результативністю, творчою новизною, тривалістю функціонування, актуальністю, перспективністю, науковою обґрунтованістю, раціональними витратами часу на досягнення високих результатів [3].

Перспективний педагогічний досвід є система творчої, оптимальної, повторювальної професійної діяльності педагога з елементами новизни, яка дає стабільні позитивні результати в удосконаленні навчально-виховного процесу.

Тому зміст педагогічного досвіду повинен відображати:

1. Тенденції розвитку сучасної освіти, до яких відносяться: фундаменталізація як здатність освіти готувати особистість до "універсальної" діяльності у світі, до розвитку саме здатності навчатися; *інтеграція* у світову культуру, розвиток системи неперервної освіти; яка створює умови для вільного вибору змісту і форми навчання; *відновлення традицій національної освіти* і школи в умовах поглиблення процесу інтенсивного формування національних спільнот і культур; *інтернаціоналізація* як розвиток універсального змісту і моделей освіти, що не обмежується лише національною специфікою.

2. Закони педагогіки: соціокультурної обумовленості цілей, змісту та організації навчання, виховання й розвитку особистості; єдності виховного й навчального педагогічного впливу на розвиток особистості; обумовленості результатів характером педагогічної діяльності; цілісності та єдності педагогічного процесу; єдності соціокультурного і загального розвитку особистості.

3. Умови та джерела розвитку, серед яких виокремлюються:

- *Зовнішні умови:* суспільна обумовленість вимог освіти, які відбивають перспективи розвитку країни, людства в цілому; рівень розвитку сучасної науки, перш за все педагогіки і психології; стан методики, масової шкільної практики, загальної професійної підготовленості; педагогічна позиція даного колективу (або певного педагога), його творчий потенціал, спрямованість і здатність до творчого пошуку.

- *Внутрішні умови:* рівень наукової та педагогічної компетентності, розвиненість педагогічного мислення носія досвіду; прагнення до творчої педагогічної діяльності; володіння педагогічною технікою досліджень, експерименту, позитивним досвідом; рівень розвитку інтелектуальних умінь, уявлення, інтуїції, рефлексії.

Критеріями перспективного педагогічного досвіду виступають наступні:

Актуальність і перспективність – відповідність провідним тенденціям розвитку сучасної освіти, національної школи, досягненням педагогіки і методики навчання, освітнім потребам регіону, можливість відтворення конструктивної ідеї досвіду іншими педагогами (або колективами).

Новизна і прогресивність – віднесення нових, оригінальних елементів в організацію педагогічного процесу, ефективного застосування прогресивних моделей організації навчання, виховання, розвитку особистості до відкриття нових форм, методів, способів педагогічної діяльності з виходом за межі відомого в науці.

Результативність і дієвість – стабільно високий реальний рівень розвитку, освіченості, суттєві позитивні зрушення в рівні вихованості учнів, сформованість громадянських, полікультурних, мовних, комунікативних компетенцій.

Стабільність і повторюваність – підтвердження ефективності досвіду при деякій зміні умов, а також відносна незмінюваність результатів протягом тривалого часу; наявність у досвіді тенденцій до саморозвитку; перевірка досвіду в практиці інших педагогів.

Фахове періодичне видання «Трудова підготовка в закладах освіти» знайомить з методичними розробками, впровадженням новітніх технологій в навчальний процес учителів методистів, учителів новаторів. Великі можливості для молодих вчителів

відкриваються саме тоді, коли в основу своєї роботи вони включають найкращі надбання попередніх поколінь, додають свої ідеї, нові підходи. Педагогічний досвід сучасних науковців О.М. Коберника, В.К. Сидоренка, Ю.С. Філімонова з упровадження проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання є джерелом передових ідей, що допомагає розвивати творчий потенціал учнів, їх активність та здатність до самореалізації [4].

Метод проектів, що на програмних засадах впроваджений у практику шкільного навчання має глибоке коріння. Ще наприкінці восьмидесятих і на початку дев'яностих років XIX століття можна було спостерігати в Англії дуже вдалу спробу організувати навчання таким способом, який дуже нагадує теперішній метод проектів. Ця ідея належить англійському педагогові Сесілю Редді.

Розробили та обґрунтували цей метод переважно американські педагоги. Зокрема, американські педагоги та історики стверджують, що Руфус Стімсон, експерт з сільського господарства і основоположник „домашнього проектного плану” (1908 р.) є автором проектно-методики.

Детальний розгляд проблема організації навчання за методом проектів отримала в роботах Д. Дьюї, В. Кілпатрика, Е. Колінгса та інших педагогів.

Д. Дьюї розробив теорію виховання, яка спрямована на формування особистості, що пристосована до життя і практичної діяльності в умовах системи "вільного підприємництва". У трудовій школі, як її розумів Д. Дьюї, творча праця є основою всієї навчально-виховної роботи.

Послідовником школи Джона Дьюї був інший американський педагог Вільям Херд Кілпатрик. Розроблена ним схема освіти і виховання відкинула принципи класно-лекційної системи і предметне навчання, а ґрунтувалась на інтересах і самостійності мислення дитини. Він вважав, що основою навчальної роботи учнів повинна бути їх активність, яку вони вибирають самі. Дитині може принести користь тільки така діяльність, яка виконується нею з великим захопленням[6].

Метод проектів знайшов своє відображення в педагогічній теорії і практиці різних країн – Великої Британії, США, Німеччини, Бельгії, Фінляндії, Італії, Нідерландів, Бразилії, Японії та інших країн. Ідеї гуманістичного підходу до освіти Д. Дьюї, його метод проектів знайшли поширення і набули великої популярності в силу раціонального поєднання теоретичних знань і їх практичного застосування для вирішення конкретних проблем.

Досвід застосування методу проектів у практиці роботи в другій половині 20-х років XX століття в Росії узагальнювався в періодичному виданні «На шляху до методу проектів». Розвиток методу проектів у школах пов'язаний з іменами російських педагогів: В. Ігнат'єва, М. Крупеніної, В. Шульгіна та ін. Прихильники методу проектів оголосили його єдиним засобом перетворення школи навчання в школу життя.

Отже, вивчення передового педагогічного досвіду дає можливість новому поколінню вчителів творчо розв'язувати складні завдання з урахуванням здобутків та досягнень попередніх поколінь науковців, практиків, розширювати інтеграцію в застосуванні новітніх технологій, створювати передумови пошуку нових ідей, універсальних методів, моделей на основі оптимального поєднання та підпорядкування їх соціальним вимогам сучасності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Жерносек І.П. Передовий педагогічний досвід: проблеми і пропозиції // Педагогіка і психологія.– 1994. – № 4. – С.111-116.
2. Жерносек І.П. Науково-методична робота в загальноосвітній школі: Навчально-методичний посібник /К.: ІЗМН, 1999. – 160 с.

3. Набока Л., Калініна Л. Поширення педагогічних ідей в системі післядипломної освіти // Освіта на Луганщині. – 2000. – № 2 – С.42-47.
4. Коберник О.М., Філімонов Ю.С. Еволюція систем трудового навчання в умовах реалізації освітньої галузі «Технологія» // Педагогіка і психологія, 2007. – №1(54). – С.114-123.
5. Дьюї Д. Школи будущего. – Берлін: Госиздат, 1922. – 179 с.
6. Кіпатрик В.Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / Л.: Брокгауз-Ефрон, 1925. – 43 с.
7. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика: Монографія /Бербец В.В, Дубова Н.В., Коберник О.М та інші: За заг.ред. О.М.Коберника. – К.: Науковий світ, 2003. – 292с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Куценко Тетяна Володимирівна – старший викладач кафедри загальнотехнічних дисциплін та методики трудового навчання.

Наукові інтереси: методика трудового навчання в середній школі.

Рябець Сергій Іванович – доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та методики трудового навчання, кандидат технічних наук.

Наукові інтереси: методика трудового навчання у вищій школі.